

in dieser, als auch in anderen grundlegenden Fragen des Notariats und Urkundwesens von internationaler Bedeutung teilzunehmen und etwa in der Folge einzuberufende internationale Notarenkongresse auch unsererseits zu beschicken.

In Erwartung Ihrer diesbezüglichen Vorschläge verbleiben wir mit kollegialem Grusse Der Landesverein der ungarischen kön. öff. Notare. Aus der Jahresgeneralversammlung gehalten in Budapest, am 20. Feber 1910. — Géza v. Jakab m. p. Präsident. Dr. Sigfried Holitscher m. p. Referent.“

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzőkké kinevezettek dr. *Schilling Lajos*, budapesti kir. közjegyzőhelyettes Mócsra és dr. *Tót Ákos*, marosillyei kir. közjegyzőhelyettes Szeghalomra. Meghalt dr. *Kabdebó Ferencz* marosvásárhelyi kir. közjegyző.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- hivatal
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. A közjegyzői intézmény reformjához. — Gáncsok a közjegyzői intézmény ellen. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A közjegyzői intézmény reformjához.

Az egész közjegyzői kar örömmel üdvözli az igazságügyi kormányzat az elhatározását, hogy programjába felvette a közjegyzői intézmény reformját. S ebben a kezdeményező lépés volt igazságügyi ministerünknek, dr. Günther Antalnak érdeme, a kire bizonyára hálával fog mindig gondolni a közjegyzői kar mai és jövő nemzedéke, hogy a közjegyzői intézményt mai alárendelt helyzetéből kiemelni segítette. Ez a reform azonban nemcsak a közjegyzői intézménynek, hanem az egész perenkivüli jogszolgáltatásnak kell, hogy ünnepe legyen.

Ezen sorok íróját annál is inkább örömmel tölti el a reformnak programra tűzése, mert hiszen ő is a kar azon közkatonái közé tartozik, a ki ezeket a reformokat sürgette s azoknak érdekében tervezetet dolgozván ki, mely a Közjegyzők Lapjának 1908—1909-ki évfolyamában meg is jelent, — aktiv részt is vett.

Még mielőtt a reform munkálatok megkezdődtek volna, máris az a nézet nyert kifejezést, hogy a tervezet túlhajtott kívánságokkal ne terheltesse. Ez *elvnek* jó, csak az a kérdés, mit tartunk a gyakorlatban túlhajtott követeléseknek. Én is osztom azt a nézetet, hogy lehetlent kérni döreség, — de viszont *túl keve-*

set kérni még végzetesebb hiba volna. Itt ugyanis nem átmeneti, ephemer jelentőségű reformokról lenne csak szó, melyek a közjegyzői kar helyzetén csak pillanatnyilag segítenek, — s azután ismét csak toldozásra, foltozásra s újabb pót reformokra szorulnak, hanem esetleg évszázados berendezésre volna szükség, mert ki tudja, mikor fog nyílni ismét alkalom arra, hogy a reformok napirendre tűzessenek, — miután a jogszolgáltatásnak a közjegyzői intézménynél sokkal fontosabb kérdései is még megoldásra várnak.

Akkor, a mikor az igazságügyi kormány az előmunkálatokra megbízást adott, a közjegyzőktől várja azokat az *eszméket*, melyekre ő a reformokat felépíteni véli — ezek az előmunkálatok tehát egyelőre csak az indítványozás és véleményezés természetével kell, hogy bírjanak.

Ugyanezért *mindenki* véleménye meghallgatandó és egyetlen ölvett eszmét, ha még oly szerény értékű legyen is az, — nem szabad figyelmen kívül hagyni s tárgyalás alá kell venni. Itt szó se legyen egyéni vélemények ráoktrojálásáról, mert *mindenki véleménye egyenlő fontos*. Az előmunkálat tehát nemcsak reform-tervezet legyen, hanem *anyaggyűjtés* is, melynek első része magában foglalná a szerves egészében földolgozott tervezetet, második része az összegyűjtött anyagot, mely egyuttal tartalmazná a *mellőzött* anyag kritikáját is, a mellőzés indokainak előterjesztésével.

A mellőzött anyag összegyűjtése is azért szükséges, mert nincs kizárva annak lehetősége, hogy a törvényt előkészítő bizottság aközött is találhat oly eszmét, melyet a reformok közé való felvételre érdemesnek tart.

A mi a külföldi jogforrásokat illeti, áttanulmányozásra érdemesek a Francia és az Olasz közjegyzőség általában, továbbá az 1892. szeptember 5-ki szász és az 1899. június 9-ki Bajor közjegyzői törvények, — de természetesen a reform-tervezet nem állhat ezen intézmények egyszerű utánzásából, hanem az a mi specialis hazai viszonyainkhoz alkalmazandó.

*

Ezen általános észrevételek előrebocsátása után szükségessé vált, hogy az általam már előreterjesztett reformtervezetre nézve, — melyet különben a maga egészében ma is fenntartok, — bizo-

nyos észrevételeket tegyek s azt némely tekintetbe kiegészítsem s különösen kiemeljem azokat a reformokat, melyeket mellőzhetetleneknek találok.

I.

A *szakszerű minősítés* mellőzhetetlen feltétel, melynél a főbb irányelvek legyenek, hogy a közjegyzői állás elsősorban áthelyezést kérő közjegyzővel, ilyennek hiányában pedig bejegyzett közjegyzői helyettessel tölthető be.

A *kijelölés* joga a kamarát illeti, mely három egyént köteles jelölni s az igazságügyi miniszter csakis a kijelölt három egyén közül nevezhet ki illetve helyezhet át.

A kijelölésnél döntő a *szolgálati idő*, mely a kinevezési okirat; helyetteseknél a rendelvénnyel keltétől számít, s melytől a kamara csak különösen méltánylást érdemlő esetekben s kellő indokolással térhet el.

Ellenőrzés szempontjából az igazságügyminiszterium köteles legyen a közjegyzők s helyettesek *rangsorát* hivatalosan megállapítani, úgy mint a bíraké s bírósági hivatalnokoké megállapítva van.

Az a közjegyző vagy helyettes, a ki fegyelmi eljárás alatt áll, addig míg az eljárás befejezve nincsen, át nem helyezhető s ki nem nevezhető.

Azon körülmény, hogy valaki már jogerősen, fegyelmileg elítéltetett, az áthelyezésnek vagy kinevezésnek akadályául nem szolgálhat, kivéve, ha ettől fegyelmileg eltiltatott, mikor is addig, a meddig a büntetés hatálya le nem jár, sem áthelyezésnek, sem kinevezésnek helye nincs.

A mi azt a felvetett reformot illeti, hogy a közjegyzőket *Őfelsége a Király nevezze ki*, — ezt szükségesnek nem tartom, mivel ez csak külsőség, — dísz kérdése. A közjegyző az okiratokat úgy sem veszi fel ő Felsége a Király nevében.

II.

A mi a közjegyzői állás megszűnését illeti, a megszűnés okai közül a *csőd* törölendő s a helyett kimondandó volna, hogy

a közjegyző a csőd tartamára annak befejezéséig csak állásától *felfüggesztendő*, de azután abba a körülményekhez képest ismét *visszahelyezhető volna*. A közjegyzői kamara ugyanis a csődnyitásról való értesítés után köteles volna a közjegyző ellen *azonnal* fegyelmi eljárást indítani. A fegyelmi bíróság megvizsgálná azokat az okokat, melyek a közjegyzőt csődbe juttatták, melynek eredményéhez képest jogában állana őt, ha vétkesnek bizonyul, állásától elmozdítani, ellen esetben pedig abba visszahelyezni. Ha e közben csalárd vagy vétkes bukás miatt a közjegyző netán *büntető úton is* vád alá helyeztetnék, a bűnvádi eljárás befejeztéig a fegyelmi eljárás *felfüggesztendő* volna, annak befejezte után pedig a fegyelmi ítélet annak eredményéhez képest volna meghozandó.

Ezt az enyhítést a humanitárius szempontok teszik szükségessé, — mivel előfordulhat, hogy a közjegyzőt nem a könnyelmű adósság csinálás, tékozlás, tőzsde-, telek- vagy egyéb spekulációk stb. kergetik a csődbe, hanem szerencsétlen körülmények összejártsága, mikor is az elmozdítás túlszigorú büntetés volna reá nézve.

III.

A mi a közjegyzői *hatáskör* tágítását illeti, három szempont legyen a döntő:

A)

Az *okirat szerkesztési* hatáskör, mely a közjegyzőnek par excellence hatásköre volna, — minél nagyobb terjedelemben a közjegyzőkre ruházandó s az a méltatlan állapot megszüntetendő, mely szerint ezen hatáskör ma teljesen a községi és körjegyzők kezén van, a kik mellett a közjegyző csak tizedrangú szerepet játszik.

Ez a kérdés már meglehetősen agyoncsépeelt s kidolgozott téma lévén, itt csak arra, a községi jegyzők magánmunkálati hatásköre mellett felhozott lényeges indokokra akarok kitérni, hogy a községi jegyző *olcsóbb és jobban hozzáférhető*, mint a közjegyző. El kell ismernünk, hogy ez általában véve igaz. Megdrágítja a közjegyző eljárását a sok írási díj, a hiteles kiadvány díjai és bélyege, úgy, hogy csekély pl. 200 koronán aluli érték-

nél tényleg a közjegyzői díj aránytalanul sok. Ezen azonban könnyű volna segíteni pl. annak kimondása által, hogy ilyen kis értékű ügyleteknél a közjegyző csak az írási és hitelesítési díjakat számíthassa fel, — s általában annak kimondása által, hogy minden *hiteles kiadvány bélyegmentes legyen*. Egyúttal a telekkönyvi kérvények díja is csekély összegben volna megszabandó.

Igaz ugyan, hogy az olcsóság szempontjával szembe állítható volna a közjegyző qalifikációja, a nagyobb felelősség s a munka minősége, mely a közjegyző közben járását értékesebbé teszi s így joggal nagyobb díjazást igényelhetnek, ám de ezt a nagyközönség tapasztalás szerint nem méltányolja kellőképen, annál kevésbé, mert tényleg a községi jegyzők által végzett magánmunkálatok többsége olyan egyszerű és sablonszerű blánkettá kitöltés, melyhez semmiféle különösebb qalifikációra szükség nincsen.

Az is igaz, hogy a községi jegyző a felekre nézve jobban hozzáférhető, mert a közjegyző székhelye egyes községektől gyakran oly távol esik, hogy különösen rossz utak mellett nehezen közelíthető meg.

Ha tehát a közjegyzői kényszer az egész vonalon az összes telekkönyvi ügyekre keresztül vinni óhajtanók az *olcsóság és a hozzáférhetőség* két szempontjával feltétlenül számolnunk kell.

Az olcsóság szempontja megfelelő díjszabással, mint már említettem, könnyen megoldható, — az alacsonyabb díjtételekért a közjegyző az ügyek nagyobb számában nyervén kárpótlást.

Már ennél nehezebb a hozzáférhetőség kérdésének megoldása, a mi csakis kötelező *törvényt napok* tartásával volna lehetséges, a mint ezt a telekkönyvi rendtartás reformjának tervezete is így kontemplálja. Igaz, hogy elvileg nem vagyok barátja az ily törvényt napoknak, a mint azt annak idején már kifejtettem, mert a kiszállás helyén telekkönyvek nem lévén, a közjegyző első ízben csak az információt vehetné fel a felektől s csak a telekkönyv betekintése után a második kiszálláskor szerkeszthetné meg az okiratot, úgy, hogy a feleknek *kétszer* kell megjelenniök; — továbbá a törvényt napra a munka igen felszaporodhatik s a tömeges munka rendszerint az alaposság rovására megy; — végül a kiszállás költségei drágítják az eljárást. Ámde, ha a közokirati kényszer mégis ennek daczára is az összes telekkönyvi ügyekben

behozatnék, — az törvénynapok tartása nélkül nem volna keresztül vihető, így tehát ezzel az új intézménnyel is, mint szükséges lehetőséggel számolnunk kell.

A törvénynapok tartása következőleg volna szabályozható. A közjegyző ne legyen köteles törvénynapot tartani oly községek számára, melyek székhelyétől 15 kilométer távolságon belül vagy távolabb fekszenek ugyan, de a községet a közjegyző székhelyével vasut köti össze, a község a legközelebbi vasuti állomástól 5 kilométer távolságon belül fekszik s a vasuti összeköttetés olyan, hogy a felek dolguk végeztével még ugyanazon a napon vissza is térhetnek.

Azon községek számára, melyekre nézve ezen feltételek fenn nem forognak, a közjegyző törvénynapot legyen köteles tartani akképen, hogy ezen községeket *törvénynap körzetekre* ossza be s jelölje meg székhelyéül azt a községet, hol a törvénynapokat tartani fogja. A törvénynap körzet székhelyétől sem fekdhetnek az ide beosztott községek távolabb, mint a közjegyzői székhelyhez beosztottak, itt is ugyanazon feltételeknek kellene fennforognia. Ha a törvénynap körzethez 10,000 lakosnál kevesebb lélekszám tartoznék, minden két héten, — ha pedig több tartoznék, minden héten egy állandóan előre meghatározott törvénynap volna tartandó. Ha a közjegyző hatásköre több járásbiróság területére terjed ki, akkor valamelyik törvénynap körzet székhelyéül okvetlenül ezen járásbirósági székhely jelölendő ki.

Egyáltalán kimondandó volna, — tekintet nélkül arra, hogy behozatik-e az általános közokirati kényszer vagy sem, — hogy a közjegyző a területéhez tartozó járásbiróságok székhelyén legalább havonként egyszer, — a szükséghez képest többször is — törvénynapot tartani köteles legyen.

A törvénynapon egyúttal köteles legyen a közjegyző az oda tartozó községekbeli hagyatékokat is letárgyalni.

A törvénynap körzeteket, azoknak székhelyét s törvénynapok tartásának idejét a közjegyző maga állapítja meg, de köteles legyen ezt a közjegyzői kamarának bejelenteni, mely ellenőrzi, hogy a körzetek a törvénynek megfelelően vannak-e beosztva s a közjegyző a törvénynapokat pontosan betartja-e. A törvénynapok be nem tartása külön fegyelmi vétségnek minősítendő.

Nézetem szerint azonban az általános közokirati kényszer s ezzel együtt a törvénynapok behozatala szükségtelen s a közok-

irati kényszer csak a fontosabb ügyletekre volna megállapítandó, különösen azokra, melyeknél leggyakoribbak a kijátszások és a *szinleges ügyletek*. Ezek pedig különösen a *szülők és gyermekek közt kötött ügyletek*.

Gyakorlatba vett szokás a jegyzőknél, hogy midőn valamelyik szülő gyermekére ingyenesen, sőt többnyire örökségi jutalékába való beszámítás mellett ingatlan vagyont ruház át, erről nem ajándékozási, hanem *adásvételi szerződést*, tehát színleges ügyletet készítenek, s ez annyira át ment már a nép tudatába és meggyőződésébe, hogy a felek hasonló esetekben a közjegyzőtől is adásvételi szerződés készítését kívánják, mert szerintük: „Az érvényesebb“. Ugyancsak az adásvételi szerződés alakját szokták ajándékozásoknál használni azért, hogy ezzel a jogosult örökösök kötelelő részét kijátszák, s hiába való a közjegyző felvilágosítása, hogy színleges ügylettel nem lehet kijátszani a kötelelő részre jogosult örökösöket, — bizalmatlanok, mert a községi jegyzők az ilyen színleges ügyletek helyességét és czélszerűségének tudatát valósággal beleplántálták a nép köztudatába, s ezzel annak *jogérzékét megrontották*.

Legfőbb ideje tehát, hogy ezen színleges ügyletek szerkesztésének eleje vétessék, mert ez számos pernek és visszaélésnek képezi alapját, mely különben elkerülhető volna, miután a közjegyző minden egyes esetben köteles a feleket az ily színleges ügyletek érvénytelenségére figyelmeztetni s a mennyiben a felek ily ügyek felvételéhez mégis ragaszkodnának, a figyelmeztetés megtörténtét az okiratba tanúsítani.

Fontosabb ügyletek továbbá az *örökösödési osztályok s vagyon-elkülönítési szerződések*, melyeknél szintén bő alkalom nyílik egyik-másik fél megrövidítésére s nagy figyelemmel kell lenni a vagyont terhelő adósságoknak mikénti felosztására a mit a jegyzők rendszerint figyelmen kívül hagynak.

Ezekre az ügyletekre tehát *feltétlenül* kimondandó volna a közokirati kényszer, de miután ily ügyletek oly igen nagy számban úgy sem kötődnek, a kényszer kimondása még nem tenné szükségessé a törvénynapok tartását.

Hogy ezenkívül még mely egyéb esetekre volna kiterjesztendő a közokirati kényszer, azt a reformokról írt első munkámban már kifejtettem.

B)

Második szempont *a telekkönyvek rendbentartása és közhitelessége*, hogy t. i. a telekkönyv megszűnt vagy valótlan adatokat ne tartalmazzon s mindig a tényleges állapotnak hű képét mutassa. A telekkönyvi rendtartás szándékolt reformja ebben a tekintetben az *alaki valódiságra helyezi a súlyt*, már pedig nem ez a lényeges, hanem a tartalom helyessége, hogy t. i. az okirat adatai megfeleljenek a telekkönyv adatainak, s úgy az anyagi jog, mint a telekkönyvi rendtartás szabályainak, úgy, hogy azoknak elintézése telekkönyvi akadályokba ne ütközzék s minden félreértést kizárjon.

A mi az alaki valódiságot illeti, a legritkább esetek közé tartozik ezen a téren az okirathamisítás, mert a telekkönyv nyilvánkönyv lévén, mindig betekintheső s a bejegyzésekről a telekkönyvi hatóság a feleket értesítvén, a csalás igen nehéz és nagyobb — fokú furfangot igényel, a tettet hamar rajta lehet érni. A büntetések a csalásnak egyszerűbb módjait szokták választani, melyek amelletts veszélytelenebbek is. Az okirathamisítás ellen különben a közokirati forma sem nyújt teljes védelmet, mert ha a felek a személyazonossági tanúkkal összejátszanak, a közjegyzőt is megteveszthetik, a mire nézve nem egy esetet tudunk. Az alaki valódiság szempontja tehát nem indokolja a közokirati kényszert, mert ezáltal az okirathamisítások lehetősége még nincs kizárva, legfeljebb meg van nehezítve.

Sokkal lényegesebb ennél az okiratok *tartalmának helyessége s a telekkönyvi kérvények szabatosága*. A közokirati kényszer helyett tehát inkább az ügyvédi vagy közjegyzői *ellenjegyzési kényszer* hozandó be akkép, hogy minden telekkönyvi kérvény ügyvédi vagy közjegyzői ellenjegyzéssel látandó el, mely ellenjegyzés által az ügyvéd vagy közjegyző az okirat tartalmának s a kérvénynek helyességeért felelősséget vállal.

Az ellenjegyzést nem lehet a közjegyző *kizárólagos hatáskörébe* utalni, mert ez az osztályérdek túlságos istápolásának látszanék, már pedig a reformoknál csakis *a közérdek* objektív szempontja legyen irányadó. A fél az ügyvéd jogi tudásában s felelősségében épúgy megtalálja a kellő garanciákat, mint a közjegyzőében. Itt tehát nincs jogunk egyoldalú privilégiumokat

követelni, ellenkezőleg a feleknek szabad választást kell engedni, bizalmukkal kit tiszteljenek meg.

A *telekkönyvi közjegyzőség* felállítani szándékolt intézménye azonban egy teljesen *képtelen* intézmény, mert nagy következetlenség, hogy különböző hatáskörrel, különböző felelősséggel, különböző kvalifikációval s különböző szervezettel bíró egyének *egyenlő jogokkal gyakorolják a közhitelesség funkciót*. Ez megint csak a külföld utánzása volna, de a maga hibáiban, mert efféle intézményekkel ott találkozunk még, a hol a közjegyzői intézmény a maga modern alakjában még kifejlődve nincsen.

A közjegyzői intézmény csakis az egységes szervezet és kizárólagos hatáskör fenntartása mellett fejlődhetik tovább.

A telekkönyvek rendbentartásának a kötelező ügyvédi vagy közjegyzői ellenjegyzésen kívül még hathatós eszközei volnának.

1. *A kötelező hagyatéki tárgyalás* ott, a hol a hagyaték tárgyát *ingatlanok vagy ingatlanra vonatkozó jogok* képezik tekintet nélkül arra, hogy az összes örökösök önjogúak-e vagy sem. Az ingatlanra vonatkozó jogok a *legtágabban* magyarázandók, ezek alatt tehát értendők nemcsak mindazon jogok, melyek telekkönyvi bejegyzés tárgyát képezik, illetve be vannak már a telekkönyvbe jegyezve, hanem azon kötelmi igények is, melyek valamely ingatlan tulajdonának megszerzésére vagy megszerezhetésére irányulna (dologi igény), pl. midőn valaki ingatlanát másra azzal a feltétellel ruházza át, hogy telekkönyvi tulajdont vevő csak a vételár teljes lefizetése után szerez, ellen esetben az ingatlan szabad rendelkezési joggal eladóra száll vissza. Itt vevőnek csak vételi joga van. Hasonló lesz a jogviszony a megalkotandó állami telepítvényeknél, a hol a telepes csak az egész vételár vagy annak egy részének megfizetése után szerez végleges tulajdonjogot.

A kötelező hagyatéki tárgyalást ki kell terjeszteni tehát nemcsak a tulajdonjogra, hanem egyéb, az összes telekkönyvi jogokra is, miután a B) tulajdoni lap rendbentartásánál nem kisebb értékkel bír a C) teherlap rendbentartása is.

2. A tényleges birtoklási s helyesbítési eljárásnak *a telekkönyvi betétekre való kiterjesztése*. Ma ezen eljárásnak csak a betétszerkesztéskor általában vagy ott, a hol még betétek nincsenek, a telekkönyvekben van helye.

Már pedig a betétszerkesztési munkálatok sem tökéletesek, így tehát módot kell nyújtani a feleknek, hogy a hibák ezután is orvosolhatók legyenek tényleges birtoklási eljárással, mi által sok pernek eleje vétenék.

C)

Harmadik nem kevésbé fontos szempont a *biróságok tehermentesítése*. Általános a panasz, hogy kevés a bíró és sok a hátralék, pedig 1909. január 31-én a hivatalos kimutatás szerint a bíró és ügyészi kar számra nézve állott: 9 curiai tanácselnökből, 1 koronaügyészből, 11 ítélő táblai elnökből, 90 curiai bíróból, 21 ítélőtáblai tanács elnökből, 16 főügyészből s korona ügyészi helyettesből, 371 ítélőtáblai bíróból, 27 főügyészi helyettesből, 52 törvényszéki elnökből, 1940 törvényszéki és járásbíróból és ügyészből és 339 albíróból és alügyészből összesen 2877 személyből, kikhez járul még 899 jegyző s egy csomó joggyakornok. Ez tehát elég tisztességes szám s az emelkedő forgalom igényeihez mégis kevésnek bizonyult. Mentől számosabb tagból áll valamely testület, annál több benne a gyenge elem s megfordítva, — ez megczáfolhatatlan szociológiai törvény. Ha tehát a bíróság színvonalát emelni akarjuk, csökkenteni kell a számokat s emelni a javadalmazásokat, akkor majd megadatik a lehetősége annak, hogy a legkiválóbb erőkből lehessen válogatni, mint azt az angol igazságszolgáltatás és bírói kar példája mutatja. Ámde ez csak a bíróságok *tehermentesítésével* érthető el, aminek keresztülvitelére egyik *eszközü*l önként kínálkozik a *közjegyzői intézmény reformja*.

Ezen reformok volnának, mint azt már hivatkozott munkámban kifejtettem a következők:

1. A hagyatéki ügyeknek a közjegyzők önálló hatáskörébe való utalása;

2. Az előzetes bizonyítási eljárásra, — mint pert megelőző jogeszközre, — a közjegyzők hatáskörének kiterjesztése;

3. Becsléseknek közjegyzők által való fogatosítása bírói becsű erejével;

4. Ingóságoknak nyilvános árverésen, vagy tőzsdei vagy piaczi áron való eladása, a hánszor ezt az eladást a magánjogi törvények rendelik. A polgári törvénykönyv tervezete ezen eladások teljesítésével is a *biróságokat* terheli meg;

5. Önkéntes ingatlan árverések, esetleg vagyonközösségeknek árverés útján való megszüntetése. A mi különösen a vagyonközösségek *megszüntetését* illeti, ezeknek a közjegyzők hatáskörébe való utalása mindenestre igen radikális újításnak látszik, mely ellentétben áll a polgári törvénykönyv tervezetének rendelkezéseivel, mely az ilyen közösségek megszüntetését az összes érdekeltek megegyezése hiányában csakis bírói úton és pedig *per útján* tartja megoldhatónak.

Pedig semmi ok sincs reá, sőt nagyon czélszerű volna, ha a közösségek megszüntetésének elintézése *elsősorban a peren kívüli eljárás körébe utasíttatnék*, mert hiszen az esetek többségében a közösség megszüntetési per lefolytatása merő formalitás, melynek egyedüli előre látható eredménye úgyis csak a közös tárgy árverés alá bocsátása lehet, miután a megszüntetés egyéb módjai a felekre nézve mint esetleges hátrányos módok reá nem kényszeríthetők. Semmi ok sincs, hogy az árveréssel szemben a megosztásnak egyéb módjait előnyben részesítsük, mert kétségtelen, hogy a közösség megszüntetés összes egyéb módjai között az árverés a legigazságosabb, s egyuttal megakadályozza az ingatlanoknak tulajdos eldarabolását is. Hogy azonban a feleknek megadassék a mód arra, hogy a közösség megszüntetésének a törvényben előirt összes módjai között válogathassanak, ezért szükséges, hogy mielőtt az árverés végső eszközét igénybe vennők, a királyi közjegyző perenkivüli egyeztető tárgyaláson előzőleg a többi megoldási módról a feleket felvilágosítva, előbb ezeket kísérelje meg és pedig bármelyiket a feleknek szabad választása szerint, a nélkül, hogy itt fokozatos sorrend megállapítására szükség volna. *Kényszer megosztási eszköz azonban egyedül csak az árverés legyen*, míg a többi módok bármelyike is csak *az összes felek megegyezése esetén legyen igénybevehető*. Képzeltetők azonban olyan esetek is, a melyekben a vagyonközösség megszüntetése bizonyos előzetes jogviszony fönnállásától vagy feltételtől függ, mely esetekben egyik fél sem kényszeríthető a közösség megszüntetésére. Ha a közjegyző a felek előadásából ily jogviszony vagy feltétel fennállását látja vagy annak fennállását a felek közül csak egy is állítja, a közösség perenkivüli megszüntetése általa ne legyen fogatosítható és ilyen esetben a feleket a törvény rendes útjára utasítsa;

6. Mindenféle leltározások — ide nem értve a hagyatéki ügyeket — szintén a közjegyzők hatáskörébe volnának utasítandók, mind-

annyiszor, amikor valamely ingó vagyonnak megállapítása vagy biztosítása azt szükségessé teszi s azt a törvény intézkedése vagy a felek egyezségi megállapodása megengedi;

7. Hagyatéki és vételári tömegek felosztása;

8. Egyeztetési tárgyalások, melyeknek foganatosítása ma a bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartozik;

9. A tényleges birtoklási eljárások foganatosítása egyes ingatlanokra. Midőn az eljárás azonban valamely egész község határára terjed ki, ez továbbra is a bíróságok hatáskörében meghagyandó;

10. Lakbér felmondások.

Mindezen teendők, mint a perenkivüli jogszolgáltatás teendői czélszerűen volnának a közjegyzők kizárólagos hatáskörébe utalandók. Mindezekre nézve különben utalok már hivatkozott munkámra s az abban foglalt indokolásra. Itt csak arra az anomáliára akarok figyelmeztetni, hogy az igazságügyi kormány akkor, mikor a perenkivüli jogszolgáltatást rendezni óhajtja, a közjegyzők igénybe vételére még csak nem is gondol s a helyett, hogy a bíróságok tehermentesítésének ilyen valóságos megoldásával foglalkoznék, épen ellenkezőleg a telekkönyv reformjával kapcsolatban odáig megy, hogy a bírakat a közjegyzőével párhuzamos *okirat szerkesztési hatáskörrel* is német mintára felakarja ruházni. Már pedig az az újítás német is, meg rossz is és nemcsak a tehermentesítés szempontjából volna végzetes hiba, de egyenesen káros volna a nagy közönségre nézve is, — mert különösen csekély létszámú bíróságoknál könnyen előfordulhatna, hogy midőn a bíró által felvett okirat rendelkezései felett vita támadna, per esetén maga az okiratot felvevő bíró volna kénytelen az ügyben ítélni, vagy, mint hogy ez kizárt dolog, kénytelenek volnának a felek egy másik bíróság delegálását kérni. Ehhez járul, hogy egy-egy ügylet megkötésénél sokszor kapcsolatos ügyek rendezésének és az ügylet nagyobb mérvű előkészítésének szüksége is merül fel, a bíróság pedig nem bír e tekintetben olyan mobilitással, mint az ügyvéd vagy közjegyző s nem volna képes a feleket azzal az intenzivitással kiszolgálni.

(Befejezése következik.)

Dr. Szily Ferencz
battonyai kir. közjegyző.

Gáncsok a közjegyzői intézmény ellen.

Az ügyvédi körökben minden tavasszal meg-megújuló mozgalom ez idén sem maradt el. Kamarai üléseik ezuttal is hangosak voltak a közjegyzők s a közjegyzői intézmény ellen irányuló óhajuktól. A kik már hosszú idő óta vagyunk a közjegyzői pályán, megszoktuk a természet ébredésével összeeső ezt a tünetet s még oly kiváló szószólói, mint Márkus Dezső által felhozott érvekre már bőven találunk azokat teljesen lerontó ellenérveket a közjegyzői kamarák felterjesztéseiben, a „Közjegyzői Közlöny“ korábbi évfolyamaiban s különösen az 1907. évi 9-ik számban. Nem is ezekkel a támadásokkal óhajtok foglalkozni, csupán a hagyatéki eljárás köréből veit néhány esettel rámutatni arra, mint „nyitnak maguknak új tereket“ az ügyvédek a közjegyzők érdekét különben is gyengén védő törvénybástyák rombolásával; mint nyujt ehhez segédkezet a bíróság s mennyire van kitéve a közjegyző a közigazgatási hatóságok jóakarátának is.

*

A hagyatéki tárgyaláson a két ellenérdekű örökös között, kiknek mindegyike ügyvéd által volt képviselve, az egyezés nem jött létre. Az iratok betérjesztetvén, a bíróság perre utasító végzést hozott. A per megindítására kitűzött határidő lejárt előtt felek között mégis létrejön az egyezés. A két ügyvéd azt írásba foglalja és mindkettőjük által ellenjegyzett közös kérvény kapcsán az egyezséget tartalmazó magánokiratot beadja a hagyatéki bírósághoz, nem azt kérvén, hogy az iratokat adja vissza tárgyalás végett a közjegyzőnek, hanem, hogy a becsatolt egyezés (vagyis magánokirat) értelmében hozza meg az átadó végzést és a bíróság helyt ad a kérelemnek! Átadó végzést hoz tárgyalás nélkül magánokirat alapján!

Az 1894. évi XVI. t.-cz. értelmében az örökösödési viszonyok hagyatéki tárgyalás rendjén, kivételesen pedig örökösödési (hagyományi) bizonyítvány kibocsátása útján rendezhetők. Más útja, módja nincs a rendezésnek! A hagyatéki tárgyalásával kir. közjegyző bizandó meg (51. §.); a tárgyalás befejezésével a kir. közjegyző az összes iratokat a kir. járásbíróságnak (vagy gyámható-

ságnak) mutatja be (71. §.) és a járásbiróság a hozzáérkezett iratok alapján határoz (72. §.). Határozata tehát csakis az ezen úton hozzáérkezett tárgyalási iratokon alapulhat. Ilyen iratokat pedig más, mint a közjegyző, fel nem vehet, a bírósághoz be nem terjeszthet s ha mégis megtenné, a bíróságnak a tárgyalás folytatását kell elrendelni a végből, hogy a közjegyző a beterjesztett okiratokra vonatkozólag a feleket hallgassa meg s nyilatkozatukat vegye jegyzőkönyvbe, mert a törvény az érdekelt felek között csak „a tárgyalás rendjén létrejött vagy létre nem jött egyezséget” ismer (84. §.), mert az ítélettel befejezett ügyeket is, ha azt bizonyos kérdések szükségessé teszik, ki kell adni póttárgyalás végett a közjegyzőnek (88. §.) s mert a felek, ha mindnyájan korlátlan cselekvési képességgel bírnak, hivatalos eljárás nélkül csak örökösödési bizonyítvány kibocsátásával egyezhetnek meg öröklési igényeikre nézve (98. §.).

De a törvény szelleme, rendszere és fenti parancsoló intézkedéseinek kívül még az örökösödési eljárás végrehajtása tárgyában kibocsátott 43194. J. M. 895. sz. rendelet 91. §-a is világosan kizárja azt, hogy a bíróság a hagyatékátadásnál egyebet, mint a tárgyalási iratokat figyelembe vegyen. E szakasz szerint ugyanis, ha az örökösök valamely hagyatéki ingatlant az átadás előtt elidegenítenek s a törvény 94. §-ában említett hagyaték bírósági beleegyezés iránti kérelmet közvetlenül a hagyatéki bíróságnál terjesztik elő: „a hagyatéki bíróság abban az esetben, ha a hagyatéki tárgyalás még folyamatban van, a kérelmet a kir. közjegyzőnek adja ki az előző 90. §-ban leendő tárgyalás és további eljárás végett, abban az esetben pedig, ha a hagyatéki tárgyalás már be van fejezve, az érdekeltet közvetlen tárgyalásra idézi stb. Ha tehát a hagyatéki bíróság nem az egész hagyatékra, hanem annak csak egy részére és pedig kevésbé lényeges és kevésbé értékes részére vonatkozólag közvetlenül előterjesztett kérelem tárgyában sem határozhat a feleknek kir. közjegyző vagy pedig a bíróság által való kihallgatása, tehát tárgyalás nélkül, mennyivel inkább tartozik határozathozatal előtt a felek meghallgatását elrendelni, ha az egész hagyatékra kiterjedőleg kéri a felek az átadást, pláne magánokiratok alapján! Ha a bíróság nem adhatja beleegyezését, a feleknek hivatalos úton való meghallgatása nélkül még egy négyszögöl hagyatéki ingatlannak a vevőre leendő átírásához sem, hogyan adhat át a felek meghallgatása nélkül egész hagyatékot?

Az általam ismert ilyen esetek egyikében sem adatott be felfolyamodás. A felek persze nem élnek jogorvoslással. Nézetem szerint azonban maga a közjegyző adhatott volna be felfolyamodást ilyen eclatáns törvénysértés ellen. A hagyatéki eljárás 124. §-a nem zárja ki ezt.

Azt mondhatná valaki, hogy nem károsodott a közjegyző, hiszen megkapta a tárgyalási díjat s ha póttárgyalás végett ki is adta volna a bíróság az iratokat, ez újabb tárgyalásért díj nem járt volna. Csakhogy ez a gyakorlatban nem így van.

A vitás hagyatéki tárgyalások legtöbbszörében ugyanis a körül folyik a harcz, hogy mi és különösen *milyen értékű* legyen egy-egy örökös öröklési hányada. A követelő fél tehát az adóalap szerint felvett leltári érték ellen emeli kifogásait. Ha nem jön létre egyezés, a tárgyalást vezető közjegyző a leltárra vonatkozó észrevételt jegyzőkönyvbe veszi (55. §), a leltári érték, vagyis a tárgyalási díj alapja azonban változatlan maradt. Ha már most a felek később, akár a perreutasítás után, megegyeznek, s a követelő fél célzott érték, vagyis nagyobb értéket tesz ki öröklési hányada, ez annak a folyamán, hogy az egész hagyaték értéke is az összes felek beleegyezésével magasabb összegűnek vétetett, mint a leltárba felvett érték, következésképpen a közjegyzőnek is ezen magasabb érték szerinti díjtöbblet fog járni. Nyilvánvaló tehát a közjegyző károsodása.

De efféle tárgyalás utáni egyezés osztályrabocsátás stb. alapján is jöhet létre, tehát a külön jegyzőkönyv vagy közjegyzői okirat díjától is elesik a közjegyző. Legfőbb érdeke azonban a közjegyzőnek, hogy köztudatba menjen minden kétséget kizárólag, miszerint hagyatéki ügyekben (kivéve 98. §) közjegyző közreműködése nélkül nem jöhet létre egyezés.

*

A Felsőbírósági Határozatok között ezen számban 70. sor-szám alatt közölt ügyben a kir. közjegyző a hagyaték leltározásával és tárgyalásával bizatott meg. A leltározás alkalmával az örökösök egy része felvenni kért a leltárba egy 800 K követelést. Az örökösök másik része tagadta a követelés fennállását. A közjegyző tehát a 43,194/J. M. 895. sz. rendelet 42. §-ának 3-ik bekezdése értelmében felvette a vitás követelést a leltárba, természetesen

ellenérdekűek nyilatkozatával együtt. Minthogy a törvény és rendelet szerint a követelés a leltárba volt foglalandó, az a hagyaték cselekvő állapotának kiszámításánál figyelmen kívül nem hagyható. Az ekkép megállapított leltár megfelelven úgy a törvény, mint a rendelet utasításainak, az abba foglalt nem vitás 100 K + fenti 800 K összesen tehát 900 K teszi a leltári értéket, miért is a törvény 117. §-ához képest a díj kiszámításának alapjául ez az érték szolgál. A kir. járásbiróság e szerint helyesen állapította meg a tárgyalási díjat 10 K-ban, s törvény ellenére szállította le, illetve törölte a kir. ítéletábla a díjat, még pedig ugyanaz a kir. ítéletábla, a mely e végzés hozatala előtt nem sokkal több, mint egy esztendővel 6-ik számú polgári döntvényében úgy határozott, hogy: „Örökösödési eljárásban a kir. közjegyzőt az 1894: XVI. t.-cz. 117. §-a szerint megillető díjátalány meghatározásánál a vonatkozó szabályok értelmében felvett és megállapított hagyatéki *leltárba foglalt összes* vagyonnak, illetve a törvény 61. §-a esetében az összes ingatlanoknak leltári értéke veendő alapul“, mely kir. ítéletábla e döntvényhez fűzött, — többek közt a közjegyzőknek, mint a hagyatéki tárgyalások vezetőinek tevékenységét is elismerő és méltányoló — indokolásban kimondja, hogy a közjegyző a hagyatéki leltárba tartozó összes vagyon és az arra vonatkozó minden igény tehát *a hagyatéki jogutódlás tárgyát nem tevő* vagyontárgyak és az azokra vonatkozó igények tekintetében is köteles eljárni és tárgyalni“, ... „továbbá: minthogy eszerint kizártnak kell tekinteni azt, hogy az örökösödési eljárás teljesítésével megbízott kir. közjegyző díjátalánya *csupán* a hagyatéki jogutódlás tárgyául szolgáló vagyontárgyak leltári értéke alapján volna megállapítandó“, ... s végre „minthogy végül a hagyatéki bíróság akkor, a midőn a tárgyalás befejezése után a törvény 71. §-ához képest hozzáérkezett iratok alapján a kir. közjegyző díjára is kiterjedő határozatot hoz, különösen közszerzeményi vagy más, a harmadik személyek részéről támasztott igények eseteiben gyakran nem is képes megállapítani a hagyatéki jogutódlás tárgyát tevő vagyon állagát; következésképp az a felfogás, hogy a közjegyző díjátalánya csupán a hagyatéki jogutódlás tárgyát tevő vagyon leltári értéke alapján állapítandó meg, a törvény rendelkezéseivel már csak ezért sem egyeztethető össze“, az a kir. ítéletábla tehát, a mely eme *döntvényében* ekkép határoz és indokol, már a rákövetkező évben megfelelkezik minderről, döntvényével ellentétes végzést hoz, s

végérvényesen elüti a kir. közjegyzőt döntvényében is méltányolt munkájának jogosan és törvényesen kiérdemelt díjától!

Concrét esetben a 800 K is ilyen perenkivüli hagyatéki jogutódlást nem tevő vagyon, melyet a közjegyző a törvény parancsoló rendelkezéséhez képest vett fel a leltár állagának és értékének megállapításánál, mely után tehát a törvény és a döntvény szerint is joggal igényelheti a 10 K díjátalányt.

A feleken sem esik sérelem, mert a mint a perre utasítás, (121. § 2-ik bekezd.) úgy a törvény rendes útjára utasítás esetében is, a hagyaték birtokában levő örökössel szemben állapítandó meg a díj, fennmaradván utóbbinak visszakövetelési joga a vitás vagyonnak a hagyatékhoz való tartozását sikertelenül vitató féllel szemben.

Vegyük azonban a gyakoribb eseteket, hogy a felek elismerve a vitatott vagyon létezését perindítás előtt, a közjegyző közbenjötté nélkül, egyezséget kötnek, mert ezt tehetik; vagy, hogy a követelő fél pernyertes lesz, s a bíróság ítéletében kimondja, hogy a vitatott vagyon a hagyatékhoz tartozik, arra azonban nem fogja kötelezni a feleket, hogy térítsék meg a közjegyzőnek a díjtöbbletet, mivel ez nem a per bíróságának a dolga. A közjegyzőnek sem lesz tudomása a per kimeneteléről, hogy a hagyatéki bíróságnál díjának kiegészítését kérhetné. Nyilvánvaló tehát, hogy a közölt végzés érzékenyen és méltatlanul sújtja a közjegyzőt.

Lege ferenda a 117. § is azon esetek közé foglalandó, melyekben a másodbiróság (különösen megváltoztató) határozata ellen is van helye további felfolyamodásnak.

*

Ezen számban közölt belügyministeri rendelet megvilágosításul szolgáljanak annak előzményei. Egy törvényhatósági joggal felruházott város átirt a helyben lakó közjegyzőnek, hogy a hagyatéki tárgyalásokra szóló idézéseket kézbesítő szolgálival ezentúl nem kézbesíteti, mert az 1875: X. t.-cz. értelmében a bíróság székhelyén a bírósági szolgák útján történik a kézbesítés. Ezt a határozatot felebbezte meg a közjegyző s egyben jelentést is tett a járásbiróság vezetőjének. A járásbíró szintén felirt a ministeriumhoz annyival is inkább, mert még a járásbíró idézéseit is a városi kézbesítők kézbesítették, s tarthatott attól, hogy a járásbiróság irányában is olyan kegyetlen lesz a város, s nem lesz módjában

még a bírósági kézbesítéseket sem eszközöltetni, mivel a kézbesítés céljára is nem rendelkezett elegendő szolgálával. Ebből az esetből kifolyólag hozta meg a belügyminister ezt a rendeletet, hogy a kecske is jóllakjon, a káposzta is megmaradjon. Nem bocsátkozhatom részletekbe, de, ha valakit érdekel az, mikép jutott a város harmincz évi állandó kézbesítés után arra a gondolatra, hogy megtagadja a közjegyzői kézbesítéseket, olvassa el a Közjegyzői Közlöny 1908. évi 1. számában közölt zugirászati ügyet. Abból kimagyarázható az összefüggés. A város úgy fogta fel a dolgot, mintha a közjegyzőnek tenne szivességet, pedig hát ezzel a sztrájk-szerű határozattal elsősorban a saját lakosságának érdekét tévesztette szeme elől.

Dr. Bognár József
lugosi kir. közjegyzőhelyettes.

Felsőbírósi határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

69. Ebben az ügyben a tárgyalás — a tárgyalásra szabályszerűen megidézett vádlott távollétében — 1909. évi szeptember 15-ikén megtartatván, ugyanekkor a fegyelmi bíróság 51—1909. sz. alatt ítéletet hozott s azt kihirdette, az ítélet vádlottnak 1909. évi október hó 26-ikán kézbesítettén, az ellen november 1-én írásban indokolt felebbezést nyújtott be. Minthogy az 1871: VIII. t.-cz. 54. §-a szempontjából a felebbezési határidő számításánál közömbös az, vajjon a perorvoslattal élő fél a tárgyaláson, illetve ítélethirdetésnél jelen van-e, irányadó csupán az ítélethirdetés napja (a mi ebben az esetben 1909. szeptember 15.) ezek figyelembe vétele mellett, tehát a vádlott felebbezése nyilván elkésett, ennél fogva a hivatalból visszautasítandó volt. (Curia 10/1910. közj. fegy. ügyben.)

Hagyatéki eljárás.

70. A kir. ítélőtábla az elsőfokú végzésnek azt a részét, a melylyel az elsőbírósi határozat a hagyaték cselekvő állagába, az állítólag a hódmezővásárhelyi népbankban levő 800 K készpénzt is, mint az örökgyő hagyatékához tartozott felvette és az örökgyőknek átadta, valamint azt a részét, a melylyel az elsőbírósi határozat a hagyaték tiszta értékét, a 40 korona teher levonásával 860 koronában, az

ügyben eljáró kir. közjegyzőnek díját pedig 11 korona 44 fillérben állapította meg és az örökgyőket eme díjnak fizetésére kötelezte, megváltoztatja akképpen, hogy az állítólag a hódmezővásárhelyi népbanknál levő 800 koronát a hagyaték állagából kihagyja, annak az örökgyők részére való átadását mellőzi, fenthagyván az örökgyőknek ezen 800 korona iránti joguknak, a törvény rendes útján való érvényesíthetőségét, a hagyaték tiszta értékét, a 40 korona tehernek levonásával 60 koronában, a kir. közjegyző díját pedig 1 korona 44 fillérben állapítja meg és az örökgyőket az 1 korona 44 filléren fölüli díj fizetésének terhe alól felmenti, ugyanazon végzésnek nem neheztelt egyéb részét érintetlenül hagyja; mert a felfolyamodó által a hagyatéki leltárban tett és a hagyaték tárgyalás során is fenntartott nyilatkozat szerint, az örökgyőnek ily készpénzből álló hagyatékba tartozása vitás, minélfogva annak a hagyatékba tartozása, a hagyatéki eljárás során meg nem állapítható, az az örökgyőknek át nem adható annál kevésbé, mivel nincs semmi adat arra nézve, hogy a 800 K készpénzt az örökgyőnek hagyatékába tartoznék, vagy hogy ily a nevezett pénztintézetnél levő készpénz összeg az örökgyőt illetné; mert az 1894. évi XVI. t.-cz. 73. §-a 2-ik bekezdésének rendelkezése szerint, ha az örökgyő társak között csupán az a kérdés vitás, hogy bizonyos ingó tárgyak és követelések, a hagyatéknek kiegészítő részét képezik-e, a hagyaték átadandó, s a vitás jognak a törvény rendes útján való érvényesítése fenn hagyandó; és mert a hagyatéknek értéke, a kérdésben levő 800 koronának kihagyása mellett a hagyatéki terhek levonása nélkül 100 koronában jelentkező összegben, az eljáró kir. közjegyzőnek díja pedig, az 1894. évi XVI. t.-cz. 117. §-a értelmében emez értékhez képest állapítandó meg. (Szegedi kir. tábla 1907. december 5. 5389/1907. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

71. Az örökgyő városi polgár volt. Az örökgyő hátrahagyott harmadik nejét megillető özvegyi jog mértékére nézve tehát nem az egykori jobbágyok utódjaival szemben alkalmazandó kivételes szabály, vagyis nem az 1840: VIII. t.-cz. 18. §-a, hanem az az általános szabály alkalmazandó, hogy az özvegyet, bár hányadik neje volt is az örökgyőnek, az örökgyő férj hagyatékának jövedelméből társadalmi állásának megfelelő, vagyis illendő lakás és tartás illeti meg. Annyiban tehát helyes az elsőbírósi döntése, hogy az özvegyi jog korlátolására irányuló kereseti kérelem elbírálásánál az említett kivételes szabályt (1840: VIII. t.-cz. 18. §) alkalmazhatónak nem találta.

Az a körülmény azonban, hogy felperesek keresetükben az özvegyi jog korlátozásának mértékére nézve csupán az említett kivételes szabályra hivatkoztak, az említett általános szabály alkalmazását pedig kifejezetten nem kívánták, egymagában nem szolgálhat indokul a kereset elutasítására s a kereset azon az alapon való elbírálásának mellőzésére, hogy az elsőrendű alperes birtokában levő egész hagyatéki vagyonnak tiszta jövedelme az elsőrendű alperes által igényelhető s társadalmi állásának megfelelő lakásra és tartásra szükséges összeget nem haladja-e meg, mert a perrandtartás 245. §-a szerint a bíró a perben kifejtett tények és bizonyítékok alapján a törvények értelmében hoz határozatot, habár a törvényekre a felek nem hivatkoztak is és mert továbbá a perben ki vannak fejtve mind a tények és bizonyítékok, amelyek a keresetnek azon az alapon való elbírálásához szükségesek, hogy a hagyaték tiszta jövedelme az elsőrendű alperes által igényelhető lakásra és tartásra szükséges összeget nem haladja-e meg? Ezekhez képest s annak megemlítésével, hogy elsőrendű alperes felebezéssel nem élván, jogerősen el van döntve az a kérdés, hogy a felpereseket, mint a második házasságból származott gyermekek jogutódait az özvegyi jog korlátozása iránt a kereseti jog megilleti: az elsőbíróság ítéletét megváltoztatni kellett. (Curia 1910. márczius 8. 998. sz. a kassai tábla indokainak hahagyásával.)

*

72. A bemutatott szerződés másnak, mint öröklési szerződésnek nem minősíthető, melylyel néhai id. M. J. összes ingatlanait, tehát a peres ingatlanokra vonatkozólag is az öröklési jogot a felperes jogelődje ifj. M. J. javára biztosítja s illetve elrendeli, hogy „egész ingatlan birtoka halála után egyedül a fiát, ifj. M. J.-t örök-tulajdonul illesse“, ki viszont „a fentebbi apai rendezést helyesnek ismeri el és azt köszönettel elfogadja“; minthogy pedig a szerződés érvényes formában létesült s a felek által hatályon kívül helyezve nem lett, sőt az egyik szerződő fél és pedig éppen az elsőrendű alperesnő által peres úton is érvényesítve lett; minthogy azon ekképp érvényesen létesült szerződést sem a szerződő felek egyike egyoldalulag, sem pedig azok ketteje a harmadiknak hozzájárulása nélkül hatályon kívül nem helyezhette, az tehát hatályos ma is és hatályos volt akkor is, amikor id. M. I. a peres ingatlanokat az elsőrendű alperesnőre átruházta: néhai id. M. I. ezen átruházás megtételére jogosítva nem volt s ha megtette is, abból a különben is roszhiszeműen eljáró másik szerződő félre jogok nem származhattak. Már pedig elsőrendű alperes az 1883. július 18-án kelt szerződéssel átruházott ingatlanokért más ellenértéket nem adott, minthogy az átruházót eltartotta, ez az eltartás azonban a 3024 K értékű ingatlan jövedelméből kikerülhetvén, ellenértéknek

nem tekinthető s így elsőrendű alperes a reá átruházott ingatlanokat visszteher nélkül szerezte meg, már pedig a birói gyakorlat értelmében a szerződéses örökösnek a szerződésből származó öröklési joga a szerződés tárgyát tevő vagyon elajándékozásával meg nem hiusítható; ha tehát alperes az ingatlanokat visszteher nélkül s annak tudatában szerezte meg, hogy azokra a felperes apja javára szerződéses öröklési jog volt biztosítva, ezen ingatlanokat a szerződéses örökös jogutódainak visszaadni köteles. (Curia 1910. márczius 8. 5953/1909. sz.)

*

73. Mindkét alsóbíróság ítéletét megváltoztatásával felperes jogviszony megállapítása iránti keresetével elutasítatik, mert a megállapítási kereset indíthatásának az a feltétele, hogy a megállapítás felperes jogviszonyainak biztosítására az alperessel szemben szükséges legyen, ebben a perben fenn nem forog. Abban az esetben ugyanis, ha felperesnek a férjével kötött „halálesetre szóló szerződésen“ alapuló joga csakugyan meg fog nyilni, ennek a jognak érvényesítéséhez a jogviszony előzetes megállapítása egyáltalán nem szükséges. Viszont, ha esetleg az következnek be, hogy felperesnek ez a joga meg nem nyilnék, illetve az ily szerződés természetével kapcsolatos valamely ok miatt maga a szerződés hatályát veszítené, a jogviszonynak birói határozattal történt előzetes biztosítása érvényesülést nem nyerhetne, a mi pedig a megállapítási keresetnek tulajdonképpen célját képezi. Minthogy tehát a megállapítási keresetnek perjogi előfeltétele hiányzik, a rendelkező rész értelmében volt határozat hozandó. (Curia 1910. márczius 4. 5555/1909. sz.)

*

74. Az osztrák polgári törvénykönyv hatályossági területén, ha a kötelesrészre jogosult a végrendelet érvénytelenítése iránt az 1487. §-ban meghatározott három évi elévülési időn belül indított pert, a később kötelesrészének megítélése iránt indított perben vele szemben az osztrák polgári törvénykönyv 1487. §-ára alapított elévülési kifogás sikerrel nem érvényesíthető. (Erdélyi eset.) (Curia 1910. február 17. 71/910. sz.)

*

75. A kötelesrész elsősorban a hagyatéki vagyonból elégitendő ki és csak ha ebből ki nem telik, áll be az ajándékozottak felelőssége; ennél fogva a felperes kötelesrészéből hiányzó 3999 K

fedezésére elsősorban 2—4. és 12—16-od rendű alpereseknek a végrendeletben hagyományozott összegek szolgálnak, vagyis az alpereseket illető $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ rész 1500 K, mely összeg megfizetésére az említett alpereseket mindegyiket a neki juttatott összeg tekintetében kötelezni kellett.

A fedezetlenül maradt 2499 K-ért pedig az orsz. bir. ért. 8. §-a értelmében a megajándékozott 1—11. rendű alperesek felelősek, minélfogva marasztalándók voltak annak megfizetésében, de nem egyetemlegesen, hanem csak ajándékösszegeik arányában, mert felperes a keresetben nem kért egyetemleges marasztalást, hanem csak a kiegészítő tárgyaláson, mely kérelmet azonban, mint keresetfelemelést figyelembe venni nem lehetett. (Curia 1910. márczius 10. 3790/1909. sz.)

*

76. Az özvegyi haszonélvezeti jog csak az örökhagyó hagyatékában található vagyontárgyakra ítéhető meg természetben, abban az esetben azonban, ha az örökhagyó vagyontól élők közti jogügylettel harmadik személyre ingyenesen átruházta, az özvegynek csupán arra terjedhet igénye, hogy a megajándékozotttól az ajándékozott vagyon értéke erejéig — az öt évenként megillető özvegyi haszonélvezeti jognak pénzbeli egyenértékét, esetleg annak a tőkének törvényes évi kamatait követelhesse, a mely az elajándékozott vagyonból az özvegyet megillető hányad pénzbeli egyenértékének megfelel. Minthogy a felperes az örökhagyónak második neje, őt az elajándékozott vagyon tiszta értékéből egy gyermekrésznek, a jelen esetben egy ötödrész pénzbeli egyenértékének az évi törvényes kamatai illetik. A pénzbeli egyenérték évi 5% kamatainak megítélése pedig azért indokolt, mert ez magasabb, mint az elajándékozott ingatlanok egyötödrésznének évi elvont haszna, ily esetben pedig az özvegy a magasabb érték igénybevételétől el nem zárható. Ez alapon a másodbiróság ítéletének megváltoztatásával az elsőbiróság hasonlórendelkezésű ítélete volt helybenhagyandó. (Curia 1910. február 24. 5886/909. sz.)

*

77. Az özvegyi jog csak az örökhagyó halálakor tényleg létező vagyona gyakorolható és nem terjed ki a hagyatékot nem képező annak a vagyonnak a hasznaira, melyet az örökhagyó életében, de a házasság előtt gyermekeinek kiadott, következképp ez a vagyonjövdelem a második nőt özvegyi jogon megillető egy gyermekrészt megállapításánál sem vehető tekintetbe. (Curia 1910. márczius 22. 4319. sz.)

*

78. Olyan esetben, midőn az örökhagyó egész vagyonát elajándékozta és nem hagyott hátra olyan vagyont, a melyből az özvegy a társadalmi helyzetének és férje vagyoni viszonyainak megfelelő ellátáshoz juthatna, az özvegy e tartási igényével az ajándékba kapott vagyon értékének erejéig a megajándékozott ellen fordulhat. (Hasonló értelemben határozott a m. kir. Curia 1904. nov. 8-án 8041/1903. és 1907. márcz. 13-án 9141/905. sz. a.) (Curia 1910. márczius 31. 1288. sz.)

*

79. Az özvegyi jog a házassági együttélésen alapulván, a férjétől külön élő nőt csak abban az esetben illeti, ha a különélés a férj hibájából ered. (Curia 1910. márczius 22. 4561. sz.)

*

80. Jogsabály ugyan az, hogy nem Magyarországon nemzett és nem is magyar honos törvénytelen gyermek részére magyar honossal szemben tartásdíj csak abban az esetben ítéltetik, ha abban az államban, hol a nemzés történt, ilyen keresetnek helye van és ha abban az államban nincs tiltó törvény arra nézve, hogy ottani honossal szemben magyar honos részéről hasonló tartásdíj megítéltesék; ámde a törvénytelen gyermekek tartása iránti perekre nézve Bajorország és Magyarország között teljes viszonzosság áll fenn. (Curia 1910. márczius 2. G. 239. sz.)

*

81. A kereset arra van irányozva, hogy az alperes, a ki a felperes elhalt leányának férje volt, annak túrésére köteleztessék, hogy a felperes az ő volt leányának holttestét abból a sírboltból, ahová azt az alperes eltemettette, kivétethesse és egy újonnan építendő sírboltba áthelyeztethesse, a mely követelést az alperes megtagadta. Támaszkodik pedig a felperes ebbeli követelése tekintetében az ő elhalt leányához való vérokonságára, anyai kegyeletére, a házasságnak halál által megszűnésére, felhozván másrészt azt, hogy az alperes nem viseltetett elhunyt felesége iránt kellő kegyelettel, mert vagyonos ember létére nem készített elhalt felesége részére egy külön sírboltot, a melybe később az alperes maga is elhalt neje mellett nyugodhatnék, hanem eltemettette egy a felperes leányára nézve idegen sírboltba, a hol most vele vérségi viszonyban nem állók holttesteivel együtt pihen, továbbá, mert azon sírbolt fölé a felesége nevét jelző sírkövet nem készített,

és végül, mert az alperes a neje halála után nyolcz hónap és 26 napra új házasságra lépett.

A felperes követelésének támogatására felhozott ezek a tények azonban a felperes követelését meg nem állapíthatják. A családjog szerint ugyanis a férjhez ment nő a házasság által kiválik a saját szülei családjából, a férj családjába megy át, a férj nevét és társadalmi rangját nyeri el, a férjét lakhelyére követni, vele együtt lakni haláláig köteles, elhaltakor pedig a férj tartozik őtet eltemetni. És habár a férjhez ment nő közt és szülői közt a vérségi kapcsolat nem szakad is meg, az az új kapcsolat, a mely őtet a házasság által férjéhez és gyermekeihez fűzi, a házasságból folyó jogok, kötelezettségek és érzelmeknél fogva erősebb a szülőihez való vérségi kapcsolatnál. Az eltemetésre vonatkozó családjogi kötelezettségnél fogva is a férj tekintendő jogosítottnak megválasztani azt, hogy az ő elhalt neje hol temetessék el és holtteste hol nyugodjék. A fennforgó esetben a felebbezési bíróság ítéleti tényállása szerint az alperes az ő elhalt nejét, a kivel közel hat évig élt házasságban és vele egy gyermeket nemzett, még most is életben lévő apja által a saját családja részére készített sírboltba temettette el, amelyben a sírbolt készítőjének unokái és veje is nyugszanak és amely ekként az alperesre nézve is családi sírboltnak tekintendő. Az alperes tehát azon elhatározási és megválasztási jogánál fogva, hogy elhalt nejének holtteste hol temetessék el és hol nyugodjék, nem kényszeríthető jogilag annak tűrésére, hogy feleségének holtteteme nyugvó helyéről kivéssék és más nyugvó helyre vitessék el, azzal a joggal szemben pedig a felperesnek mint anyának leánya iránti kegyeletére vonatkozó érzelmei és az alperesnek azok a tényei, a melyekből a felperes az alperes kegyeletének hiányát következteti, mérvadónak nem tekinthetők. Ezekből az indokokból a felebbezési bíróság ítéletét megváltoztatni a felperest keresetével elutasítani kellett. (Curia 1910. márczius 18. G. 29. sz.)

*

82. A ki a végrendelet intézkedéseit úgy magára, mint örökösstársaira nézve minden fenntartás nélkül elfogadja, a végrendelet többé nemcsak alaki hiányok, hanem a kötelesrész sérelme miatt sem támadhatja meg jogosan. (Curia 1910. márczius 2. 5899. sz.)

*

83. A végrendeleti végrehajtók jogköre az elhalt végrendelező peres ügyeiben való eljárásra s így felebbezés beadására ki nem terjed. (Curia 1910. február 18. 5377. sz.)

*

84. A házasfelek által felvett tartozásra nézve, ellenkező megállapodás hiányában azt kell vélelmezni, hogy a fennálló törvényes házasságra való tekintettel a kötelezettség is közös volt; miből folyik, hogy ha az egyik házastárs a mindkét házastárs által aláírt váltót beváltja, annak alapján a másik házastárstól csak a követelés felének megtérítését követelheti. Curia 1910. január 19. 864/909. v. sz.)

*

85. A hozomány a házassággal járó és a férjet terhelő kiadások könnyebbítésére szolgálván s így annak haszonélvezete a férjet illetvén, kétségtelen, hogy a feleség a részére kikötött hozomány felett a férjet megillető haszonélvezet sérelmével, illetve a hozomány rendeltetésének meghiusításával nem rendelkezhetik. A jelen esetben azonban nem a hozomány haszonélvezetének sérelméről, sem ilyen sérelem esetleges kiegyenlítéséről, hanem arról van szó, vajjon az örökhagyó feleség életében lemondhatott-e joghatályosan az E) alatt csatolt szerződésben részére a szülők, a felperesek által kötelezett hozománynak ama részéről, a melyet a felperesek még át nem adtak? s hogy az e részben bekövetkezett és F) alatt csatolt okirattal igazolt lemondás ellenére a férj jogosult-e igényelni azt, hogy elhalt nejének hagyatékához számíttassék a hozománynak az a része, mely még át nem adatott és a melyről, mint át nem adotról az örökhagyó lemondott? E részben a Curiának a jogi álláspontja az, hogy a hozomány tulajdonjoga az örökhagyót illetvén, az ebből eredő rendelkezési jogánál fogva örökhagyó az említett hozománnyról a felperesek javára annál is inkább joghatályosan lemondhatott, mert a kötelesrész szempontjából — leszármazók nem lévén — csakis a felperesek vannak érdekelve s így kötelesrész sérelméről szó sem lehet. Ezekhez képest az örökhagyó hozománynak szóban forgó része az örökhagyó hagyatékához nem tartozván, abból a másodrendű alperes nem is örökölhét, miért is alperesek az általuk átvett 1708 korona hozománynak csak azt az egy negyedrészt tarthatják vissza, a mely a törvényes öröklés címén (osztv. polg. törv. kv. 758. §-a) a másodrendű alperesre hárult, a további három negyedrészt, vagyis 1281 koronát pedig az örökhagyó szüleinek kiadni kötelesek. Ezeknél fogva az alsóbíróságok ítéleteit részben megváltoztatni kellett. (Curia 1910. márczius 21. 143. sz.)

*

86. Ha az elmarasztalt adósnak neje férje ingatlanát azzal a kötelezettséggel veszi át, hogy a jelzálogos terhek egy részét kifizeti: az ingatlan átíratásával a kielégítési alapnak a többi hitelezők elől elvonása címén a jogügylet megtámadható, hacsak

a vevő nem bizonyítja, hogy nem volt tudomása férjének a hitelezők megkárosítására irányuló szándékáról. A megajándékozott a hitelező irányában akkor is felelős, ha a követelés fennállásáról nem tudott, sőt felelősségét az sem zárja ki, hogy az ajándékozó sem tudott a követelés fennállásáról. Viszont a követelés fennállása tudatában a behajtás megakadályozására irányuló szándékkal kötött ügyleteknél a vagyon átvevő gazdagodása nem tartozik a megtámadás feltételei közé. (Budapesti kir. tábla 1910. február 28. G. 743/1909. sz.)

*

87. A felperes és F. L. közt a csatolt szerződés alapján létesült társasági viszony tárgyánál fogva, de még azért is, mert a per adatai szerint a szerződő felek nem kereskedők, kereskedelmi társaságnak nem tekinthető, miért is ennek a viszonynak felbontására vonatkozólag a K. T.-nek a kereskedelmi társaságok feloszlását illető intézkedései alkalmazást nem nyerhetnek.

Tekintve már most, hogy a szerződés tartalmából az tűnik ki, hogy F. L. ezen társas viszonyból kifolyólag a felperessel szemben másra nem köteleztetett, mint arra, hogy a felperest a két haszonbéri szerződéshez társul fogadja, minden egyéb ténykedés pedig a felperest terhelte, úgy a vállalatnak pénzzel való ellátása, mint az üzlet önálló vezetése körül; a Curia is úgy találta, hogy ily viszony fennforgása mellett az a körülmény, hogy F. L. időközben elmebaj miatt gondnokság alá helyeztetett és ezáltal vagyona feletti önálló rendelkezhetőségétől megfosztott, nem bír azzal a súlylyal, hogy e miatt a felperessel való társas viszony a szerződésükben megállapított lejáratát előtt felbontható volna, miért is a Curia a másodbiróság ítéletében felhozott és ekként kiegészített indokok alapján helybenhagyta. (Curia 1910. márczius 31. 139/1910. V. sz.)

*

88. Valamely adott váltóhitelből származó követelések biztosítása végett telekkönyvileg bejegyzett biztosítéki jelzálogra vonatkozólag, az eredeti jelzálogadás személyében beállott változás folytán, az új telekkönyvi tulajdonos által kiállított átvállalási nyilatkozat alapján, oly telekkönyvi feljegyzés, hogy a szóban forgó jelzálogjog most már az új jelzálogadás által kibocsátandó váltók biztosítására szolgáljon, a tkvi rdts. 104. §-a értelmében helyt nem foghat. (A kolozsvári kir. ítélőtáblának 52. sz. értekezleti megállapodása. 1910 február 28. E. 3. sz. C/6.)

*

89. A büntető bíróságnak a bűnösséget megállapító jogerős határozata kétségtelenül köti a polgári bíróságot; ellenben a büntető bíróságnak felmentő vagy megszüntető határozata és ennek indokolásában elfoglalt jogi álláspontja polgári perben a vitássá vált vagyoni jogi igény eldöntésénél nem irányadó, hanem ez az igény az alkalmazandó vagyoni jogi szabályokhoz képest bírálandó el. (Curia 1910. február 24. G. 336. sz.)

*

90. Az állandóan követett birói gyakorlat szerint az országnak abban a részében is, hol az osztrák polgári törvénykönyvnek a kötelmi jogra vonatkozó rendelkezései hatályban vannak, igényperben az alperesként perbevonott foglaltató az igénylő felperes részéről igényének alapjául felhozott vagyonátruházási szerződésnek vele szemben hatályát, tekintet nélkül arra, hogy a követelése mely időben keletkezett, sikeresen megtámadhatja akkor, ha az illető szerződés színleges, mert ebben az esetben az alperesként perbevonott foglaltatónak kifogása tulajdonképpen és jogilag nem az, hogy előle a kielégítési alap rosszhiszeműleg elvonatott, hanem az, hogy az illető vagyonátruházási szerződés jogilag létre sem jött. (Curia 1910. márczius 1. G/219. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

91. Hazai magánjogi elveink szerint a függő termés mindaddig, míg a földtől el nem választatik, az ingatlan alkotó részét képezi, tehát az ingatlannal eladott és attól még el nem választott függő termés, úgy magánjogi, mint illetékelési szempontból ingatlanok tekintendők. Már pedig panaszos az 1907. évi márczius hó 4-én tartott birói árverésen az ingatlanokat és az azokon levő őszi vetést együtt vette meg 1.110,002 korona vételárért, tehát nem bír törvényes alappal amaz igénye, hogy az őszi buzavetés mint ingóság vonassék illetékelés alá. Igaz ugyan, hogy a kikiáltási ár megállapítása céljából az ingatlanok és az azokon volt 546 holdnyi őszi buzavetés külön értékeltettek, e körülmény azonban a függő termés jogi természetén nem változtathat, mert a függő termés ingó vagy ingatlan volta nem az árverési kikiáltási ár megállapításának módjától, hanem attól a döntő körülménytől függ, hogy a függő termés a vétel idejében a földtől el volt-e már választva vagy pedig nem volt. Mely indokokból az ítélet rendelkező része értelmében kellett határozni. (21608/1909. P. sz.)

*

92. Ha az erdő talaja és az azon levő, még ki nem vágott faállomány együtt adatik el, az egész vételár után az ingatlanok adás-vevéseire meghatározott vagyónátruházási illeték fizetendő, még akkor is, ha az erdő talajára és a faállományra eső vételár külön-külön van a szerződésben megállapítva. (26022/1909. P. sz.)

*

93. Ha az ingatlannak árverési vevője az árverési felteteleknek eleget nem tett és ellene visszarverés rendeltetett el, a visszarverés fogantatosítása előtt azonban az árverési eljárás akkép szüntettetik meg, hogy az ingatlan az árverést szenvedett fél tulajdonában hagyatik: az árverési vétel után kirótt adásvevési illeték az illetékdíjjegyzék I. tétele 6. jegyzetének második bekezdése alapján törlendő s illetőleg visszatérítendő. (15935/1909. P. sz.)

*

94. Ha az életbiztosításról kiállított kötvényt a biztosított fél visszteher nélkül másra ruhazza át, az átruházás nem ajándékozásnak, hanem a kedvezményezett kijelölésének tekintendő és az után ajándékozási illeték jogosan nem követelhető. (13389/1909. P. sz.)

*

95. Ha az egyenes leszármazó örökösök az atyai hagyatéki ingatlanokon s ezzel kapcsolatban az anyjuktól örökölt és már telekkönyvi tulajdonukat képező, de egyidejűleg osztály alá bocsátott ingatlanokon is megosztóznak s az osztály folytán egyik örökös illetőségénél többet vesz át és ennek fejében úgy az atyai hagyatékot, mint az anyától származó ingatlanokat terhelő adósságokat magára vállalja: az atyai hagyatéki adósságok összegétől a $4\frac{3}{10}\%$ illeték nem követelhető, az anyai ingatlanokat terhelő adósságok összegétől azonban igen. (14253/1909. P. sz.)

*

96. A jelzálogkölcsön átváltoztatására az 1881:LXX. törvényzcikkben engedélyezett illetékmentesség igénylése esetében annak megállapításánál, hogy az új kölcsön után fizetendő kamat és mellékjárulékok a régi kölcsön után kötelezett kamatot és mellékjárulékokat felülhaladják-e, az egyszersmindenkorra fizetendő felvételi díj a mellékjárulékokhoz hozzá nem számítható. (17013/1909. P. sz.)

*

97. Az anyai gondviselés alatt álló kiskorú gyermek az anya háztartásában levőnek tekintetik akkor is, ha iskolák végzése czéljából ideiglenesen más helyen tartózkodik; és ennél fogva a reá szállott örökség után kirótt illeték esedékessége azon a czímen, hogy az öröklött vagyona a gondviselő anyja nyert haszonélvezeti jogot, a bélyeg- és illetékszabályok 138. §-a (az 1881. évi XXXIV. törvényzcikk 19. §-a) b) pontja alapján függőben nem tartható. (4052/1909. P. sz.)

*

98. Az adóköteles fél jogosan igényelheti, hogy az adója megállapításánál alapul szolgáló adatoknak és különösen, ha az adófelszólamlási bizottság az adóköteles jövedelemnek az üzleti könyvek alapján való kinyomozását rendelte el, az üzleti könyveket megvizsgáló szakértők jelentésének és véleményének megösmerésére neki mód és alkalom adassék; és ha ennek ellenére az adózó előtt titokban tartott adatok alapján állapították meg az adó, az adómegállapítást tartalmazó határozat hatályon kívül helyezendő. (6885/1909. P. sz.)

Közlemények.

Az osztrák közjegyzői egyesület hivatalos lapjának a „Zeitschrift für Notariat und Freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich“ f. évi április hó 27-én megjelent számában vezető helyen egész terjedelemben közzéteszi a Magyarországi kir. közjegyzők orsz. egyesületének a nemzetközi közjegyzői congressus állandó választmányához intézett átiratát a közjegyzői okirat joghatályának nemzetközi elismerése iránti mozgalom tárgyában. Egyúttal meghívás ment az országos egyesülethez a f. hó 26-án Eger-ben tartandó nemzetközi választmányi ülésen két kiküldött útján való részvétel iránt.

*

A polgári törvénykönyv. A magyar általános polgári törvénykönyv tervezetét előkészítő-bizottság tárgyalásainak anyagából ismét megjelent egy füzet. Ez a füzet, (a személy-, család- és kötelmi-jogot tartalmazó I. és III. füzetek még tavaly megjelentek),

a sorozatban a II. füzet és a tárgyalásoknak dologjogi részét tartalmazza. A tárgyalásoknak még hátralevő örökjogi része is sajtó alatt van már s legközelebb az is meg fog jelenni. A bizottság ez idő szerint a tervezet második szövegének elkészítésén dolgozik heti három ülésben s előreláthatólag a nyári szünidőig a dologjogi részt le is fogja tárgyalni.

*

A bírósági ügyvitel egyszerűsítése és a váltóóvás. A bíróságok ügyvitelének egyszerűsítése tárgyában kiadott 2701/1910. sz. igm. rend. 1. §-a, mely szerint a hivatalos órák a járásbíróságoknál 8-tól 3-ig tartanak, kételyeket idézett elő egyes helyeken, ahol, miután közjegyző helyben nincsen egyáltalán, vagy ahol mindannyiszor, ahányszor a közjegyző távol van, a járásbíróság teljesíti a váltóóvások felvételét. Oly vélemény is nyilvánult, hogy ha a kezelő személyzet a rendelet értelmében a hivatalt délután 3 órakor elhagyhatja, nem követelhető, hogy a bíró mindennap délután 5 óráig várjon hivatalában és az esetleg felveendő óvást a jegyzőkönyvbe még sajátkezűleg be is jegyezze. Ezek az aggodalmak és kételyek ugyan alappal alig birtak, mert a rendelet csak a kezelő személyzetre vonatkozik és noha a bírók hivatalos órái eddig sem voltak rendeletileg megállapítva, nem merült fel akadály arra nézve, hogy adott esetben a bíró a váltótörvényben meghatározott időben, tehát délután 3-tól 5-ig is óvást vegyen fel; az óvásfelvétel, annak az óváskönyvbe való bevezetése és az óvaslevél kiállítása pedig magának az óvatolással megbízott személynek a dolga és az írásmunka legfeljebb könnyítés szempontjából bízható a kezelőre; végül hivatalos óra tartása ehhez nem szükséges, elég, ha az óvatoló közeg holléte a törvényes órákban mindenki előtt tudva van. Mindazonáltal az igazságügyminister szükségesnek látta e kérdésben a következő kijelentést tenni:

„Ha a váltóóvást az 1886 : VII. t.-cz. 9. §-a értelmében a járásbíróság vezetője vagy az 1876 : XXVII. t.-cz. 98. §-a értelmében bíró vagy jegyző veszi fel, a 2701/1910. I. M. számú rendeletnek a kezelőszemélyzet hivatalos óráira vonatkozó beosztása a váltóóvás délutáni felvételének útját nem állhatja és a bíró vagy a jegyző azt a váltótörvény 102. §-ában meghatározott órákban ezután is köteles esetleg délután felvenni. Az óvásfelvételnek az

óváskönyvbe bevezetése és az óvás kiállítása tulajdonképpen magának az óvatoló közegnek feladata (váltótörvény 101. §); ha az óvatolás körül nagyobb kezelési munka merülne fel, a 2701/1910. I. M. számú rendelet 1. §-a módot nyújt arra, hogy erre a munkára a kezelőt délután is igénybe lehessen venni“. (Igazságügyi Közlöny 1909. 3. sz.)

*

A halálesetek felvételénél, a hagyatékok leltározásánál és a hagyatékok biztosításánál Budapesten egyes kerületekben eltérő gyakorlat fejlődött ki, ami, eltekintve attól, hogy némelykor egyéb érdekeket is sértett, hátrányára volt az egyöntetű, gyors és czélszerű közigazgatás követelményeinek. A kerületi elüljárók ennél fogva a jövőben való mihez tartás végett legutóbb megtartott értekezletükön a következőkben állapodtak meg:

a) A halálesetet az a kerületi elüljáróság veszi fel, ahol az illető meghalt.

b) A halálesetfelvételt az a kerületi elüljáróság egészíti ki, amelynek területén az elhunytnak utolsó állandó rendes lakása volt.

A halálesetfelvétel kiegészítésére felhívott kezelőtiszt átruházott hatáskörben jár el. Csupán a kiegészítésre szoritkozik, nem szerzi be a kiskorúak születési anyakönyvi kivonatait és nem maga teszi át a halálesetfelvételt a járásbírósághoz, hanem azt visszaküldi a megkereső ker. elüljárósághoz. A kiegészítő záradékot csak a fél és a kezelőtiszt írják alá — a ker. elüljárónak nem kell azt aláírnia, csupán a kísérő átiratot. Ha kiskorú, vagy gondnokság alatt álló személy van érdekelve, a kiegészítésre felhívott kezelőtisztnek természetesen fel kell vennie a halálesetfelvétel másodpéldányát is, de ezt nem az árvaszékhez terjeszti be, hanem szintén elküldi a megkereső ker. elüljáróságnak. Szükséges, hogy a kezelőtiszt a kiskorúak születési helyét és idejét (év, hó, nap), továbbá az anyakönyvezésnek helyét is pontosan jegyezze be, mert ez adatok nélkül az anyakönyvi kivonatok megszerzése akadályokba ütközik. Ha a kiegészítést bármi oknál fogva nem lehetne teljesíteni, azt a halálesetfelvételi jegyzőkönyv 4. pontjában tüzetesen, az akadály pontos, részletes felemlítésével kell feltüntetni. De különben is minden egyes kérdőpontra tüzetesen kell megadni a választ; a nemleges választ is szóval kell kiírni; egyes vonalak azt nem pótolhatják.

c) A hagyaték leltározását az egész vonalon csupán annak a kerületnek a kezelőtisztje teljesíti, a mely kerületnek a területén az elhunyt legutolsó állandó rendes lakása volt. Annak a kerületnek a kezelőtisztje tehát, a hol valaki meghalt, de a hol az illetőnek rendes lakása nem volt, nem veheti fel a leltárt. Az állandó rendes lakóhely szerint illetékes kerületi elüljáróság kezelőtisztje azonban a leltározás pontos keresztülvitele, illetőleg a hagyaték netáni biztosítása érdekében a szükséges adatokat részint személyesen, részint írásilag más kerületből is megszerzi. Nyaralóban, nyári tartozkodási helyen, vagy fürdőtelepen való tartózkodást, ha az illetőnek másutt van rendes állandó lakása, rendes lakásnak nem lehet tekinteni.

d) A hagyaték biztosítása körül szükséges tennivalókat ugyancsak az elhunyt állandó, rendes lakóhelye szerint illetékes ker. elüljáróság látja el, természetesen az elhunytál talált értékeket (kézpénz, ékszerek stb.) előzetesen a halálozás helye szerint illetékes ker. elüljáróság biztosítja. Sürgősség, vagy veszély esetén a halálozás helye szerint illetékes ker. elüljáróság, az állandó rendes lakóhely szerint illetékes ker. elüljárót — a megfelelő intézkedés elrendelése végett — telefonon is megkeresheti.

e) A halálesetfelvételhez, a leltározáshoz és a hagyaték biztosításához szükséges nyomtatványokat a ker. elüljárók e megállapodásokhoz képest módosítják, illetőleg kiegészítik.

*

Megállapítási kereset újból való férjhezmenetel céljából. Egy özvegy asszony megállapítási keresetet indított elhalt férjének rokona ellen és a keresetben mint néhai férjének a köztük közjegyző előtt tett közös és kölcsönös végrendelet alapján általános örököse, az o. ált. ptkv. 700. §-ban foglalt rendelkezésre való hivatkozással azt kérte megállapítani, hogy a végrendelet I. pontjában foglalt az a feltétel, hogy ő újból férjhez ne mehessen, nem létezőnek tekintendő s ennél fogva jogosítva van ezen feltétel ellenére, új házasságra lépni anélkül, hogy ezért őt alperes részéről vagyoni kár érhetné, illetve e miatt az örökséget alperes javára elveszítené. Ezt a kereseti kérelmét pedig azzal indokolta, hogy alperes róla azt a hirt terjesztette, hogy tiltva van férjhez mennie

és hogy arra az esetre, ha a végrendelet eme feltételét megszegi, alperes tőle a férjétől örökölt vagyont elvonja. A m. kir. Curia a napokban elutasította a keresetet, indokul a többi között a következőt hozván fel: A mi felperes ez idő szerinti jogviszonyait illeti, bizonyos az, hogy azokat alperesnek most említett hiresztelése semmiképen nem befolyásolhatja s így felperesre nézve mostani jogviszonyainak biztosítása céljából azok birói megállapítása sem egyáltalában, sem különösen alperessel szemben szükségesnek nem mutatkozik. A jövőt illetőleg felmerülhet ugyan az a kérdés, vajjon esetleges férjhezmenetele által megváltozik-e jelenlegi örököségi jogállapota; jelesen: beáll-e ennek folytán az a jogkövetkezmény, a mint azt a kereseti előadás szerint alperes hirdeti, hogy felperes a végrendelet alapján nyert örökségét elveszti; avagy mint felperes állítja, alkalmazandó lesz a fennforgó esetre az osztr. általános ptkv. 700. §-ának az a rendelkezése, mely szerint az a feltétel, hogy a teljeskorú örökös házasságra ne léphessen, nem létezőnek tekintendő. Ez a kérdés azonban megállapítási perben el nem dönthető. — Felperes az örökség birtokbavétele előtt nem indított keresetet annak kimondása iránt, hogy a végrendelet I. pontjában foglalt az a feltétel, hogy újból férjhez ne mehessen, nem létezőnek tekintessék. Ezt elmulasztván, úgy ez a kérdés, valamint az ezzel kapcsolatos többi kérdések, minthogy azok megbirálása a megállapítási pernek a S. E. 16. §-a által megszabott, természetesen szűkebb körén kívül esik, csak akkor lesznek érdemi elbírálás alá vehetők, ha felperes férjhezmenetelének bekövetkeztével örököségi jogállapota perrel megtámadtatik; mert a bíróság csak akkor lesz abban a helyzetben, hogy az esetleg szükséges ténybeli megállapítások mellett, a fennforgó jogviszonyok keletkezésének és alakulásának is egész teljességét veheti elbírálás alá s ezek minden irányban való mérlegelésével hozhat érdemleges határozatot.

*

A debreczeni kir. közjegyzői kamara f. évi február hó 27-én tartotta meg *Lestyán Adorján* kir. tanácsos, debreczeni kir. közjegyző elnöklete mellett rendes évi közgyűlését. A kamarai választmány évi jelentéséből közöljük a következő részeket:

„A kamara ügyforgalmát felölelő statisztika a következő képet mutatja:

A bevezetések száma	1908. évben	1909. évben
1. Az ügykönyvbe	17972	17355
2. Az óvás könyvbe	38126	33195
3. A hagyatéki könyvbe	15348	15196
4. A birói megbízások könyvébe	441	532
5. A másolatok hitelesítési könyvébe	4465	3871
6. A fordítások könyvébe	89	79
7. A magán beadványok könyvébe	5880	5407
Összesen:	82321	75635

A beterjesztett kimutatásokból szomorúan győződünk meg arról, hogy a közjegyzői ügyforgalom az egész kamara területén, tehát csaknem minden közjegyzőnél s a birói megbízások kivételével, mely az egész kamara területén számba nem vehető csekély 91 szám emelkedést mutat, az ügyletek minden neménél jelentékenyen alább szállott. Különösen feltűnő a hanyatlás az óvásoknál, melyeknek száma csaknem ötezerrel esett, de különösen aggasztó az a jelenség, hogy az ügykönyvi bejegyzéseknek, a hagyatékoknak s a magán beadványoknak száma következetesen apad, a mely körülmény kétségtelen bizonyítékát képezi annak, hogy a közönség mind ritkábban keresi fel jogügyleteivel a közjegyzőt s mind ritkábban veszi igénybe annak közhitelű működését. Oka ezen jelenségnek semmi esetre sem a közjegyzők ügybuzgóságának, szakértelmének, vagy megbízhatóságának hiányában, hanem csakis abban rejlik, hogy a községi és közjegyzők a kezükben levő hivatalos hatalomnak is felhasználásával, a magánjogügyek ellátásának s az okiratszerkesztésnek egész mezején a közjegyzői közhitelű működés háttérbe szorításával diadalmasan előretörték s annak csaknem egész területét maguk részére már elfoglalták. Intézményünk jövője elé tehát méltó aggodalommal tekinthetünk s a feletti reménytelenségünk éjjelét csak a legutóbbi időben törte át a hajnalnak egy biztató sugára, melynek derengő fényéről alább részletesebben megemlékezni fogunk.

Éppen a politikai válságoknak tetőpontján, mikor talán a legkevésbé remélhettük, hogy az intéző körök figyelme a mi annyira elhanyagolt intézményünk felé is fordul, a távozó igazságügyminister közvetlenül távozása előtt egy igen örvendetes intézkedéssel tette emlékét előttünk maradandóvá; karunk egyik kiváló tagjának, dr. Charmant Oszkár budapesti kir. közjegyzőnek ugyanis formászerű megbízást adott arra, hogy a közjegyzői intézményre s a közhitelű működésre vonatkozó alaki törvényeknek is, hiányait pótló s azoknak sérelmes és elavult intézkedéseit módosító reformtervezetet készítse el; mely munkálat aztán, a törvényelőkészítő-bizottság további tárgyalásának fog alapjául szolgálni. Elvégre tehát illetékes helyen is belátták, hogy a magánjogok biztonsága körül oly fontos szerepre hivatott közjegyzői intézmény fejlesztése immár elodázhatlan. Hogy ez irányban a reményt nyújtó kezdeményező lépések megtörténtek, azt kétségtelenül az Országos egylet s a kamarák kitartó és állhatatos munkásságá-

nak tulajdoníthatjuk, mely szerveink nem szüntek meg az igazságügyi kormányt ez irányban nem csak a kar, de az állami jogrend érdekei szempontjából is kérelmek és emlékiratok alakjában folytonosan sürgetni. Némi jogos önérzettel mondhatjuk, hogy igazaink iránt folytatott ezen küzdelmekből kamaránk is jelentékeny mértékben kivette részét s az igazságügyministerhez annak idején felterjesztett emlékiratában kifejezésre juttatott javaslatai sok tekintetben, de különösen az örökösödési eljárásra vonatkozó részében a szakkörök által helyeseknek s a további tárgyalásokra alkalmasoknak találtattak. Az Országos egylet felhívása folytán, mi is felhívtuk a kamaránkhoz tartozó összes közjegyzőket s ez alkalomból újra felkérjük őket, hogy ezen, karunk egész jövőjére oly fontos reformmunkálatokat, mindnyájunk jól felfogott érdekében a saját gyakorlatukban szerzett adataikkal támogatni szíveskedjenek. Hogy az elkészítendő reformmunkálat mily alakban és mily módon kerül törvénybe? s hogy vajjon mily mértékben hozhatjuk közelebb intézményünket annyiszor hangsúlyozott ideális céljához és rendeltetéséhez? az még a jövő kérdése s ahhoz még sok, rajtunk kívül álló tényezőnek is hozzászólásuk van. De ha sikerülne az egész örökösödési eljárást elejétől végéig s a nem ítélkezés tárgyát képező birói funkciókat a közjegyző saját közvetlen hatáskörébe beutaltatnunk, legalább a családjog körébe eső összes jogügyleteket kötelező közjegyzői ellátás alá helyeztetnünk, a teljesen elavult díjszabást a megváltozott életviszonyokhoz képest méltányosan emeltetnünk, mely intézkedésekhez az irányadó körökben — hallomásunk szerint — hajlandóság mutatkozik s ha még ezen felül sikerülne a közjegyzői törvény qualificationalis részén is, a kar érdekeinek megfelelő s annyiszor sürgetett változtatást tétetnünk, ezek által intézményünk jövőjének oly alapot rakhatnánk le, melyen további fejlődése és fenmaradása hosszú időre biztosítva volna. Eredményeket csak kitartó és céltudatos munkával s egyesített erővel lehet elérni, ugyanezért ne szünjünk meg tisztelt Kartársak jobb jövőnk érdekében lankadatlan buzgósággal, sőt fokozott erélylyel munkálkodni. Erőink egyesítésére pedig legalkalmasabb intézménynek találjuk országos egyesületünket, melynek működése elé — különösen a jelenlegi ügybuzgó és bölcs vezetés mellett — a legjobb reményekkel tekinthetünk. Kérjük is igen tisztelt kartársainkat, hogy országos egyesületünkbe, kik eddig annak még nem tagjai, lehetőleg teljes számmal belépni szíveskedjenek.

Mult évi közgyűlésünk felkérni határozta az Igazságügyminister Urat, a 126000—1902. számú belügyministeri rendelet 93. §-a tiltó rendelkezésének a Belügyminister Úrral egyetértőleg leendő érvényesítése iránt. Ezen kérelmünkre mindeddig semmi érdemleges intézkedést nem kaptunk. Mi nem térhetünk el soha attól a meggyőződésünktől, hogy a községi jegyzők jelenlegi magánmunkálati hatásköre így meg nem maradhat s nem adhatjuk fel a küzdelmet egy oly intézmény ellen, a mely mint országos egyletünk mult évi január hó 24-én tartott közgyűlésében igen szépen és helyesen kifejtette, míg egyrészt a mi intézményünket céljában és létalapjaiban megtámadja, addig másrészt a magánügyködésnek és közszol-

gálatnak, a magánképviseletnek és közigazgatási hatalomnak egy kézben való egyesítésével a jogszolgáltatásnak és közigazgatásnak egyaránt a leg-
elemibb követelményeibe ütközik. Ez okból újból javasoljuk, kérje fel a
közgyűlés újból a Nagyméltóságú m. kir. Igazságügyminister Urat, hogy
addig is, míg a közjegyzői hatáskör törvényhozásilag megfelelő módon
szabályoztatnék, a 126000—1902. számú belügyministeri rendelet 93. §-ának
tiltó rendelkezését a Nagyméltóságú m. kir. Belügyminister úrral egyet-
értőleg érvényre juttatni s a községi és körjegyzőket oly ügyekben,
melyeknek hatósági eldöntésében hivatalos állásuknál fogva részt kell
venniök, mint például a nem önjogú személyek jogügyletei s azok gyám-
hatósági jóváhagyása, továbbá örökösödési bizonyítványok kibocsátása
iránti kérelmek, magánmegbízások felvállalásától eltiltani méltóztassék.

A kamara a múlt évi közgyűléstől úgy a dr. Fárnek László mátészalkai kir. közjegyző, mint a Barcs Béla kisvárdai kir. közjegyző indítványa tárgyában nyert meghagyásoknak elegett tett. Emlékezetébe vissza-
idézzük tisztelt kartársainknak, hogy dr. Fárnek László indítványának
alapját azon panasz képezte, mely szerint a mátészalkai kir. adóhivatal a
közokiratba foglalt nyugtát el nem fogadta s arra fizetést nem teljesített,
a Barcs Béla indítványának alapját pedig azon panasz, hogy a kisvárdai
kir. járásbiróság s ennek intézkedését helybenhagyólag, a debreczeni kir.
ítélőtábla több egymásból folyó kapcsolatos hagyatéki ügy után a törvény
szerint járó közjegyzői díjakat meg nem állapította.

A dr. Fárnek László indítványának tárgyát képező ügyben semmi
érdemleges intézkedést felülről nem kaptunk, de viszont nem jöttek tudomásunkra újabb esetek sem, melyekben az indítvány tárgyát képező
visszásságok ismétlődtek volna. A Barcs Béla indítványában foglalt ügyben
pedig a debreczeni kir. Itélőtábla korábbi sérelmes álláspontjától a törvény
helyes értelmezésének megfelelőleg eltért s így az ügy tárgytalanná vált.

A közgyűlés a felovasott évi jelentést elfogadta és egyuttal
Padrah Sándor hajdúszoboszlói kir. közjegyző indítványára Lestyán
Adorján kamarai elnöknek tíz éves elnöki működése alatt a kamara
és a közjegyzői intézmény² jogos érdekei előmozdítása körül szerzett
érdemeit jegyzőkönyvileg megörökíteni egyhangulag elhatározta.

A megejtett választásokon megválasztottak: elnöknek *Lestyán Adorján* kir. tanácsos debreczeni, rendes választmányi tagoknak
Mezey Mihály nagyváradai, dr. *Krasznay Gábor* kisújszállási, dr. *Kovács Elek* nyiregyházi és dr. *Galánffy János* debreczeni kir. közjegyzők,
— választmányi póttagoknak *Padrah Sándor* hajdúszoboszlói és
dr. *Lintner Sándor* hajduböszörményi kir. közjegyzők, — a szám-
vizsgáló-bizottság tagjainak dr. *Stettner János* székelyhidi, *Somogyi Gyula* kir. tanácsos nyiregyházi és *nemestóthi Szabó Antal* nagy-
károlyi kir. közjegyzők.

*

A kir. közjegyzői kézbesítések. M. kir. Belügyminister
153601/1907. III.: Előterjesztésére az igazságügyminister úrral
egyetértőleg következőkről értesítem: Az 1886 : VII. t.-cz. 37. §-a
ekként rendelkezik: Oly ügyekben, a melyeket a királyi közjegyző,
mint bírósági, vagy gyámhatósági megbizott végez, az idézések és
kézbesítések a hatósági székhelyeken az illető hatóság erre hivatott
közgei által eszközölködnek. Az e §-ban minden közelebbi meg-
határozás nélkül említett „hatóság“ alatt nemcsak közigazgatási,
hanem birói hatóságot is kell érteni, nem helytelen a törvénynek
oly magyarázata, mely szerint a belterületen a bíróság útján kell
kézbesíteni, ha helyben bíróság van. Ebben a kérdésben azonban
különböző gyakorlat fejlődött, némely helyen a bíróság, más helyen
a közigazgatási hatóság kézbesít. Ennek folytán tekintettel arra is,
hogy a nevezett minister úrtól nyert értesülés szerint ezen kérdés
rendezése az új polgári perrendtartás keretében küszöbön áll,
felhívom a város tanácsát, hogy a kir. közjegyzői idézések kéz-
besítése tekintetében az eddigi gyakorlatot az alábbi kivétellel tartsa
fenn. Az 1886 : VII. t.-cz. 37. §-a ugyanis nem helyezte hatályon
kívül az 1875 : X. t.-cz. és az ennek végrehajtása tárgyában
kibocsátott 2036/875. I. M. E. számú rendelet azon intézkedéseit,
a melyek az idéző végzéseknél a hatóságok részére megküldése
módját szabályozzák, ennek alapján már az eljárás egyszerűsítése
céljából is helyes a városi tanács határozatának az a része, a mely
kimondja, hogy a kézbesítendő ügydarabok ne a városi tanácshoz,
hanem közvetlenül a közigazgatási kiadóhoz, mint a kézbesítő-
osztály vezetőjéhez küldessenek. Ezen rendelettemmel kir. köz-
jegyző beadványa is elintéztet nyert. (Budapest, 1908. évi május
hó 30-án.)

... városi tanács 8977/1908. sz. Határozat:

A városi tanács az 1875 : X. t.-cz. 1. §-a értelmében nem
tartja ugyan magát kötelezettnek a kir. közjegyzőnek mint bírósági
megbizottnak a bíróság székhelyén lakó felekhez kibocsátott idézéseit
kézbesíteni, — tekintve azonban a belügyminister úr rendelete szerint
ezen kérdés rendezése az új polgári perrendtartás keretében küszöbön
áll, — a régebbi gyakorlatot — a mennyiben az a városi közigaz-
gatás menetét nem hátráltatja, s a város megterhelésével nem
jár, — további intézkedésig fenntartja, a rendelethez képest meg-
keresi azonban kir. közjegyzőt, hogy jövőben a kézbesítendő

idézéseit átirat mellőzésével közvetlen a közigazgatási kiadónak küldje meg.

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzővé kineveztetett dr. *Örley Dénes* mátaszélkai kir. közjegyző-helyettes Abádszalókra. — Meghaltak *Keviczky Lajos* nagytapolcsányi, *Madarász János* tolnatamási és *Christian Antal* pancsovai kir. közjegyzők.